

на свободі щодо підтримки Іванішвілі на виборах президента Грузії у 2012 році в обмін на повну амністію злочинців цієї категорії. Амністія є, перших 18 вже звільнено. Це – факт. Фактом також є те, що 3 адвоката «злочинців в законі» стали депутатами Верховної Ради Грузії. Постає питання про можливість впливу злочинців вказаної категорії на політичну складову певної держави. Але, з одного боку залишатися в Грузії за їх законами не можливо, їхати до Росії теж небезпечно. За Кримінальним кодексом Росії, у разі скоєння злочину у групі де є «злочинець в законі», останній отримає тюремний строк не нижче ніж 15 років позбавлення волі [3].

А що в Україні? Принципово українські злочинці, вказаної категорії, великою повагою російських та грузинських авторитетів не користувалися за їх безпринципність. Особисто кожний з вітчизняних авторитетів знаходиться під оперативним контролем ГУБОЗ [2] і це їм відомо. Вони якщо і вирішують якісь питання, то вони стосуються дрібних комерційних питань. Але, якщо з «візитом» до України навідується хтось із відомих «злочинців в законі» його завжди зустрічає і супроводжує місцева «еліта». Тобто можливо вважати, що «злочинці в законі» із сусідніх держав роблять у злочинному світі України все, що їм заманеться. Ми впевнені, що більша частина російських та звільнених у Грузії «злочинців в законі» буде мати змогу повернутися до України, легалізуватися та активно впливати на економічні процеси держави, намагаючись узяти під свій контроль певні фінансові та економічні процеси. Усе це може призвести до спалаху криміногенної обстановки в державі та перерозподілу сфер злочинних інтересів, як в Україні так і в інших державах. У кримінальному кодексі України норм права щодо застосування впливу на цю категорію злочинців немає [1]. Якщо не пройде повна мобілізація усіх сил правоохоронних органів, перш за все ГУБОЗ, для контролю за їх пересуванням, наслідки, у зв'язку з їх появою в Україні, ми відчуємо вже у найближчому майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний кодекс України. – К., 2013. – 157 с.
2. Про організаційно-правові засади боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30.06.1993 № 3341-ХІІ
3. Уголовный кодекс Российской Федерации. – М., 2012. – 198 с.
4. Уголовный кодекс Грузии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1241370>

О. В. Серих,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного та господарського права і процесу
Інституту національного та міжнародного права,
Міжнародний гуманітарний університет

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ПРИЙНЯТТЯ КОДЕКСУ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ПРАЦІВНИКІВ МИТНИХ ОРГАНІВ

Реформування митної служби України вимагає підвищеної уваги до морально-етичних аспектів діяльності керівників і службовців митних органів всіх рівнів. Від успішного розв'язання проблем, що виникають у зв'язку з недотриманням працівниками митних органів морально-етичних правил, стандартів поведінки у своїй професійній діяльності залежить довіра населення до влади.

Указом Президента України від 24.12.2012 р. № 726/2012 «Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» [1] було утворено Міністерство доходів і зборів України шляхом реорганізації Державної митної служби України і Державної податкової служби України. Формування управлінського апарату новоствореного Міністерства доходів і зборів України неможливо без урахування критеріїв професіоналізму, усвідомлення моральної сутності професії, дотримання етичних вимог у службовій та позаслужбовій діяльності керівним складом Міністерства, від якого в майбутньому залежить ефективність захисту державних інтересів.

Питанням етики та моралі присвятили свої праці Т. Г. Аболіна, О. В. Беляєва, А. А. Гусейнов, І. Л. Зеленкова, В. В. Єфименко, С. Д. Лаптенко, О. М. Лінчук, В. А. Малахов, Є. Г. Федоренко та ін. Теоретичні засади професійної етики розробили Б. К. Левківський, В. М. Кукушкін, А. А. Солоніцина та ін. Особливості професійної етики державного службовця досліджували Л. О. Воронько, О. І. Денищик, Д. І. Дзвінчук, С. Д. Дубенко, А. В. Ліпенцев, К. Ф. Луганський, Н. Р. Нижник, М. Нинюк, М. Рудакевич та ін.

Морально-етичних засад діяльності працівників митної служби України, соціально-психологічних особливостей їх професії, професійної підготовки й виховання торкалися у своїх працях А. Д. Войцещук, А. О. Деркач, Є. В. Додін, Ю. М. Дьомін, І. Г. Калетнік, С. В. Ківалов, О. П. Корольов, О. С. Нагорічна, Г. В. Романенко, О. В. Сафронова, С. М. Стопенчук, Н. С. Тимченко-Міхайліді та ін.

Незважаючи на ґрунтовну науково-теоретичну розробленість морально-етичних питань стосовно митних органів і закріплення морально-етичних засад діяльності працівників митної служби України у спеціальних нормативних актах щодо поведінки цих осіб, слід відзначити доцільність систематизації норм, що встановлюють вимоги до морально-етичного образу посадової особи митного органу. Тому доцільно впровадити морально-етичний кодекс працівників митних органів, в якому визначити загальні вимоги та особливості їх етичної поведінки з урахуванням особливостей професійної діяльності, а згодом – прийняти правила поведінки державних службовців та працівників органів Міністерства доходів і зборів України.

Говорячи про етичні принципи взаємовідносин у будь-якій сфері суспільного життя, вживають терміни «мораль», «моральність» та «етичні принципи певного виду діяльності».

Мораль як певна форма свідомості – це сукупність усвідомлених людьми принципів, правил, норм поведінки... Моральність – це втілення етичних принципів, правил і норм у реальній поведінці людей та стосунках між ними... Етичний підхід до визначення поведінки людини полягає в тому, що всі види людської діяльності підлягають моральній оцінці і можуть бути морально кваліфіковані [2, с. 20–21].

В умовах підсилення моральних чинників у системі стимулювання праці спостерігається постійне розширення кола професій, що претендують на формування власних моральних кодексів. Закладені в традиційних морально-професійних кодексах – кодексах честі лікаря, юриста, педагога, журналіста тощо гуманістичні імперативи мають загальнолюдське значення [3, с. 203]. Професійні кодекси регламентують поведінку спеціалістів у складних ситуаціях, характерних для

певної професії, підвищують статус спільноти у суспільстві, формують довіру до представників цієї професії, посилюють її значущість [4].

Професійна етика митника надає рекомендації щодо підвищення рівня правової культури працівників митної служби. Можна сказати, що митник – це обличчя держави, і саме цього принципу повинен дотримуватися кожен, хто працює в митній службі України, – будь то посадова особа, чи інший працівник, – як у професійній діяльності, так і в повсякденному житті.

Ю. М. Дьомін виокремлює основні напрямки розвитку правової культури службовців: збагачення нормативно-правової бази державної служби, розвиток системи підготовки і перепідготовки державних службовців і управління державною службою в цілому; підвищення правового статусу державних службовців, розподіл стимулів і обмежень, що спонукають до підвищення правової культури службовців [5, с. 277].

Нормативними актами, що визначають основи професійно-етичної підготовки фахівців митних органів є: Конституція України [6], Митний кодекс України [7], Закон України «Про державну службу» [8], Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» [9], Дисциплінарний статут митної служби України [10], Загальні правила поведінки державного службовця [11] та інші.

Керівні норми поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, під час виконання ними службових повноважень закладено у прийнятому 17 травня 2012 р. Законі України «Про правила етичної поведінки» (далі – Закон) [12]. Законом у ст. 2 визначено коло суб'єктів, на яких поширюється дія цього Закону, серед яких у п. 7 окремо вказано «посадові та службові особи органів прокуратури, Служби безпеки України, дипломатичної служби, митної служби, державної податкової служби».

Окремо слід зазначити, що наказом Державної митної служби України від 16.11.2009 р. № 1097 вже було прийнято Правила етики поведінки посадових осіб митної служби України [13]. Але, як зазначає Г. В. Романенко, «чи враховують вказані Правила специфіку роботи в митних органах, чи повною мірою врегульовано питання етики поведінки в площинах «службовець-громадянин», «службовець-службовець»? Питання, як видається, є риторичним». Автор доходить до висновку, що цей відомчий підзаконний акт, що встановлює адресовані посадовим особам митної служби вимоги морально-етичного характеру, потребує вдосконалення з урахуванням специфічної служби в митних органах України [14].

Враховуючи положення ст. 5 Закону, відповідно до якої Правила етичної поведінки є правовою основою для кодексів чи стандартів поведінки, необхідно розробити й прийняти відповідний кодекс у митній сфері – Кодекс професійної етики митника. Кодексом професійної етики митника має стати зведення моральних принципів, норм і правил етичної поведінки працівників митних органів, організацій, які визначатимуть оцінку їхніх дій з погляду взаємовідносин з іншими суб'єктами митної справи, відносин зі співробітниками, керівництвом і суспільством на основі дотримання моральних норм і принципів.

Особливу увагу слід приділити питанням етичних засад службового спілкування працівників митниці з громадянами, які перетинають митний кордон України. Крім цього, доцільно врахувати особливості спілкування з іноземцями та особами без громадянства, оскільки професійна поведінка працівника митного органу при спілкуванні з іноземцями та особами без громадянства сприяє зміцненню міжна-

родного авторитету митної служби України та держави в цілому. Окремим розділом у цьому Кодексі потрібно виділити «Запобігання проявам корупції». Як слушно зауважує Б. К. Левківський, антонімом «етики-моральності» є корупція [15, с. 19].

Розробка й прийняття Кодексу професійної етики митника стане кроком до цивілізованого вирішення конфліктів, які мають місце на практиці між посадовою особою митного органу та громадянином у пункті пропуску через державний кордон України чи представником суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності, який подає митну декларацію до внутрішньої митниці.

У Кодексі професійної етики митника слід закласти такі принципи митної етики як чесність і порядність, повага до людини, довіра, компетентність, добросовісність, професійна незалежність, особиста відповідальність за доручену працю, культура поведінки тощо. Формування цих ключових принципів матиме головною метою створення образу українського митника як особи з високими моральними якостями, рівним, неупередженим і шанобливим ставленням до людини.

До цього слід додати, що відповідно до ч. 3 ст. 13 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» [9] держава сприяє закріпленню норм професійної етики та інших вимог щодо здійснення окремих видів діяльності в кодексах поведінки підприємців, представників відповідних професій.

Таким чином, професійний, інтелектуальний рівень, вчинки, зовнішній вигляд митника формують уявлення громадян про митну службу України. Прийняття Кодексу професійної етики митника сприятиме покращенню репутації не лише митниці, а й держави в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади : Указ Президента України від 24.12.2012 р. № 726/2012 // Урядовий кур'єр від 25.12.2012 р. – № 238.
2. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин : навч. посіб. / Ю. І. Палеха. – К. : Кондор, 2008. – 356 с.
3. Етика : навч. посіб. / [В. О. Лозовой, М. І. Панов, О. А. Стасевська та ін.] ; за ред. проф. В. О. Лозового. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 224 с.
4. Чайка Г. Л. Культура ділового спілкування менеджера : навч. посіб. / Г. Л. Чайка. – К. : Знання, 2005. – 442 с.
5. Демин Ю. М. Таможенный контроль в Украине : [монографія] / Ю. М. Демин. – К. : Преса України, 2004. – 542 с.
6. Конституція України від 28.06.1996 р. // ВВРУ. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
7. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 32. – Ст. 1175.
8. Про державну службу : Закон України від 16.12.1993 р. № 3723-XII // ВВРУ. – 1993. – № 52. – Ст. 490.
9. Про засади запобігання і протидії корупції : Закон України від 07.04.2011 р. № 3206-VI // ВВРУ. – 2011. – № 40. – Ст. 404.
10. Про Дисциплінарний статут митної служби України : Закон України від 06.09.2005 р. № 2805-IV // Офіційний вісник України. – 2005. – № 39. – Ст. 2428.
11. Загальні правила поведінки державного службовця : затв. Наказом Головного управління державної служби України від 04.08.2010 р. № 214 // Офіційний вісник України. – № 90. – С. 211.
12. Про правила етичної поведінки : Закон України від 17 травня 2012 р. № 4722-VI // Голос України від 12.06.2012 р. – № 106.
13. Правила етики поведінки посадових осіб митної служби України : затв. Наказом Державної митної служби України від 16.11.2009 р. № 1097 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/publish/article?art_id=1573609
14. Романенко Г. В. Служба в митних органах України як вид спеціалізованої державної служби: принципи правового та морально-етичного характеру / Г. В. Романенко // Митна справа. – 2010. – № 2 (68). – С. 115.
15. Левківський Б. К. Юридична етика та деонтологія : навч.-метод. посіб. / Б. К. Левківський. – К. : СПД Юсип'юк В. Д., 2009. – 126 с.